

Nauczyciel religii opiekunem zespołu realizującego projekt edukacyjny w gimnazjum

Ks. dr Robert Strus

Od 2010 roku uczniowie gimnazjum mają obowiązek brać udział w realizacji projektu edukacyjnego. To nowe zadanie wykonują w zespołach pod opieką nauczyciela. Opiekunem zespołu realizującego projekt edukacyjny w gimnazjum może być również nauczyciel religii, a nawet ten sposób pracy z uczniami stwarza nowe możliwości do realizacji celów postawionych przed lekcjami religii w szkole. Mam nadzieję, że poniższe opracowanie pozwoli nauczycielom religii w gimnazjum uzyskać odpowiedzi na przynajmniej niektóre pytania związane z tą nową metodą pracy oraz zachęci ich do podejmowania tego zadania.

1. Co to jest projekt edukacyjny?

Jest zespołowym, planowym działaniem uczniów, mającym na celu rozwiązanie konkretnego problemu, z zastosowaniem różnorodnych metod.

2. Podstawa prawna projektów edukacyjnych w gimnazjum.

Podstawy prawnej do realizacji projektów edukacyjnych z religii można już szukać z *Podstawie programowej katechezy Kościoła katolickiego w Polsce*, wyraźnie zakłada korelację nauczania religii z treściami pozostałych przedmiotów szkolnych, a wychowanie do życia wspólnotowego określa jako jedno z podstawowych zadań katechezy.

Jednak obowiązek udziału gimnazjalistów w realizacji projektu edukacyjnego bezpośrednio wynika przede wszystkim z *Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 sierpnia 2010 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych*:

- „1. Uczniowie gimnazjum biorą udział w realizacji projektu edukacyjnego.
2. Projekt edukacyjny jest zespołowym, planowym działaniem uczniów, mającym na celu rozwiązanie konkretnego problemu, z zastosowaniem różnorodnych metod.
3. Zakres tematyczny projektu edukacyjnego może dotyczyć wybranych treści nauczania określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego dla gimnazjów lub wykraczać poza te treści.
4. Projekt edukacyjny jest realizowany przez zespół uczniów pod opieką nauczyciela i obejmuje następujące działania:
 - 1) wybranie tematu projektu edukacyjnego;
 - 2) określenie celów projektu edukacyjnego i zaplanowanie etapów jego realizacji;
 - 3) wykonanie zaplanowanych działań;
 - 4) publiczne przedstawienie rezultatów projektu edukacyjnego.
5. Szczegółowe warunki realizacji projektu edukacyjnego określa dyrektor gimnazjum w porozumieniu z radą pedagogiczną.
6. Kryteria oceniania zachowania ucznia gimnazjum zawarte w ocenianiu wewnątrzszkolnym uwzględniają udział ucznia w realizacji projektu edukacyjnego.
7. Wychowawca klasy na początku roku szkolnego, w którym uczniowie będą realizować projekt edukacyjny, informuje uczniów i ich rodziców (prawnych opiekunów) o warunkach realizacji projektu edukacyjnego.

8. Informacje o udziale ucznia w realizacji projektu edukacyjnego oraz temat projektu edukacyjnego wpisuje się na świadectwie ukończenia gimnazjum.

9. W szczególnie uzasadnionych przypadkach, uniemożliwiających udział ucznia w realizacji projektu edukacyjnego, dyrektor gimnazjum może zwolnić ucznia z realizacji projektu edukacyjnego.

10. W przypadkach, o których mowa w ust. 9, na świadectwie ukończenia gimnazjum w miejscu przeznaczonym na wpisanie informacji o udziale ucznia w realizacji projektu edukacyjnego wpisuje się "zwolniony" albo "zwolniona." [§ 1 pkt. 12 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 sierpnia 2010 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (Dz. U, nr 156, poz. 1046)]

3. Wybór tematów i problemów.

- Projekty badawcze i zadaniowe

Projekty o profilu badawczym, z problemem w formie otwartego pytania uczą szukania informacji i analizowania ich, krytycznego myślenia, stawiania hipotez i ich sprawdzania, a także przedstawiania i obrony wybranych rozwiązań. Jak liczylibyśmy, gdyby ludzie mieli nie pięć, lecz cztery palce u każdej ręki? Jak mogę zmniejszyć własny udział w efekcie cieplarnianym? Dlaczego tak wielu mieszkańców mojej gminy nie bierze udziału w wyborach samorządowych? Jak powstało średniowieczne grodzisko w naszej okolicy?

Inny charakter mają projekty zadaniowe, w których większą wagę uzyskują praktyczne działania uczniów, a nie badania i analiza. Zagadnienie, którym wtedy zajmują się uczniowie nie musi być ujęte w formie intrygującego pytania, chodzi bowiem o podjęcie konkretnych działań, które mają rozwiązać jakiś realny problem. Na przykład uczniowie pewnego gimnazjum chcą zorganizować weekendowy rekolekcje ewangelizacyjne dla swojej szkoły.

- Określenie problemu do rozwiązania

Zgodnie z definicją zamieszczoną w regulacjach prawnych, projekt edukacyjny jest określony przez problem, który ma rozwiązywać. Dlatego ważne jest, by problem ten został ujęty w sposób zrozumiały dla uczniów i z nimi przedyskutowany. Problem definiujący projekt czasem jest od razu rozpoznawalny, ale niekiedy wymaga głębszej pracy poznawczej uczniów. Problem najlepiej formułować w postaci pytania, choć możliwe są także inne warianty. Jeśli np. temat projektu brzmi: „Rośliny lubią światło”, to problem do rozwiązania można sformułować (w zależności od preferencji nauczyciela) np. jako „Wpływ światła na rozwój roślin” czy „Jak światło wpływa na rozwój roślin?”. Jeśli natomiast zadaniem uczniów ma być nie tyle przeprowadzenie i opisanie eksperymentu, co wymyślenie doświadczenia, problem do rozwiązania brzmi: „Jak przeprowadzić eksperyment ukazujący wpływ światła na rozwój roślin?”. Gdy zaś chodzi o obserwację wybranego ekosystemu, może on zostać sformułowany w formie pytania: „Dlaczego w naszym parku w miejscach słonecznych rosną inne rośliny niż w cieniu?” Projekty humanistyczne i społeczne również powinny mieć jasno sformułowane problemy do rozwiązania. Sformułowanie problemu wskazuje, na jakim aspekcie danego zagadnienia będą się skupiać uczniowie. Na przykład realizując projekt „Kobieta w polskiej literaturze romantycznej i pozytywistycznej”, można zajmować się takimi problemami, jak: „Czym różni się obraz kobiety w polskiej literaturze romantycznej i pozytywistycznej?”, „Jak kontekst historyczny wpłynął na obraz kobiety w polskim

romantyzmie i pozytywizmie?”, czy też „Czy i jak polska literatura romantyczna i pozytywistyczna wpływa na obraz kobiety w serialach telewizyjnych?” albo – jeśli praca uczniów polegać będzie na przygotowaniu szkolnego przedstawienia – „Jak pokazać te dwie wizje kobiety w szkolnym przedstawieniu?”

- Cele projektu (edukacyjne i praktyczne)

Cele edukacyjne formułowane są przez nauczyciela, najczęściej powiązane z podstawą programową. W tym miejscu warto zastanowić się, co chcemy, aby było produktem (efektem projektu). Cele edukacyjne określają też, czego uczniowie się dowiedzą, co nauczą się robić lub jakie predyspozycje rozwiną podczas realizacji projektu. Cele te powinny zostać zapisane w języku zrozumiałym dla uczniów. Znajomość celów edukacyjnych pomaga młodym ludziom świadomie zaangażować się w proces uczenia się, śledzić własne postępy, oceniać i doceniać je, a także korygować ewentualne niedociągnięcia

Cele praktyczne – zadaniowe wyznaczają kierunki działań poszczególnych zespołów projektowych. Uczniowie z pomocą nauczyciela przedstawiają je w kategoriach rezultatów, które chcą osiągnąć. Na przykład: przygotowanie opisów miejsc wypoczynku i rekreacji i umieszczenie ich na mapie gminy.

4. Projekt edukacyjny z religii.

Tematy projektów edukacyjnych z religii mogą mieścić się w podstawie programowej ale też wykraczać poza nią. Tematy mogą dotyczyć:

- tradycji chrześcijańskich
- świątyni w regionie i tradycji regionalnych
- roli błogosławionego Jana Pawła II w promocji godności i praw człowieka
- wkładu Kościoła katolickiego w rozwój kultury europejskiej
- świętych naszych czasów jako wzorów osobowych
- wątków biblijnych we współczesnej poezji
- motywów religijnych we współczesnej literaturze
- promocji zdrowego stylu życia
- chrześcijańskiego modelu rodziny
- roli Kościoła w wychowaniu patriotycznym młodego pokolenia
- tożsamości człowieka
- współczesnych uzależnień człowieka

Korzyści realizacji projektu z religii dla ucznia:

- uczniowie rozwijają umiejętności i postawy
- nabywają takich zdolności, jak: integrowanie wiedzy z lekcji religii z wiedzą z innych dziedzin nauki szkolnej, komunikowanie się w grupie, praktyczne działanie i współdziałanie w grupie, samoocena i ocena koleżeńska
- uczą się też organizacji własnej pracy, systematyczności, wytrwałości w dążeniu do realizacji zamierzonego celu, współodpowiedzialności
- uczą się publicznej prezentacji i argumentowania własnych poglądów
- kształtują w sobie postawę samokształcenia, innowacyjności i zaangażowania w działania społeczne
- dokonuje się socjalizacja młodzieży gimnazjalnej, także do wspólnoty Kościoła
- rozwijają zainteresowania wiedzę religijną
- odkrywają związek wiary z kulturą

- rozpoznają, na czym polega przynależność do społeczności lokalnej i wspólnoty Kościoła uczą się integracji kultury z wiarą

Korzyści realizacji projektu z religii dla nauczyciela religii:

- pomagają rozwijać kreatywność nauczyciela religii
- stwarzają okazję do współpracy nauczyciela religii z innymi nauczycielami
- stwarzają okazję do współpracy nauczyciela religii z rodzicami
- stwarzają okazję do współpracy nauczyciela religii z różnymi instytucjami